

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 2 3 2 7 0 1 1 2

JESENSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 2 ====

Torek, 29. avgust 2023 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 6 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**, skice in grafe pa rišite s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 24 strani, od tega 5 praznih.

- Dopolnite trditve in podčrtajte pravilni navedbi.

Država Darnija lahko pri proizvodni izbiri, prikazani s točko C, proizvede največ _____ enot kapitalnih dobrin.

Za proizvodnjo dodatnih 50 enot kapitalnih dobrin bi morala žrtvovati _____ enot **potrošnih / kapitalnih** dobrin.

Proizvodno izbiro države Darnije v letu 2020 prikazuje točka D.

Darnija proizvede _____ enot potrošnih dobrin. Država je izgubila del **dejanskega / potencialnega / statistično zajetega** BDP.

(4)

- Analizirajte sliko in pojasnite, katera proizvodna izbira omogoča Darniji, da se dolgoročno najhitreje razvije.

Darnija bo izbrala kombinacijo proizvodnje v točki

A B C D E

Utemeljitev izbire:

(2)
(6 točk)

2. naloga: Stroški in merila uspešnosti poslovanja

Za učinkovito in uspešno nadaljevanje proizvodnje mora vsako podjetje izmeriti učinkovitost svojega gospodarjenja.

2.1. Pojasnite temeljno načelo gospodarnosti.

(1 točka)

2.2. Opišite, kako nova znanstvena odkritja vplivajo na produktivnost dela.

(1 točka)

2.3. Opredelite pojem stalni (fiksni) stroški (FC).

(1 točka)

2.4. Opredelite pojem povprečni proizvodni stroški (AC).

(1 točka)

- Konkurenčno podjetje SANGITA, ki posluje s 30.000 EUR kapitala, ponuja na trgu 4 snemalne dni po prodajni ceni 200 EUR za snemalni dan in pri tem dosega koeficient ekonomičnosti poslovanja 1,6.

Primerjajte uspešnost poslovanja obeh podjetij, podčrtajte pravilno navedbo in dopolnite trditve.

Izračun:

Bolj uspešno posluje podjetje **BAMY** / **SANGITA**, saj dosega za _____ EUR

višji / **nižji** dobiček zaradi _____.

(2)
(6 točk)

3. naloga: Trg in državna intervencija

V sodobnih gospodarstvih se večina cen določi na trgu glede na razmerje med ponudbo in povpraševanjem. Ker pa tržni mehanizem uresničuje svoje naloge bolj ali manj uspešno, posega na nekatere trge s svojimi ukrepi država.

3.1. Država lahko poseže na trg s predpisovanjem cen.

- Opredelite maksimalno ceno.

(1)

- Navedite dva **konkretna primera** blaga oziroma storitev, za katere država določa ali pa je v preteklosti določala maksimalno ceno.

(1)
(2 točki)

3.2. V kraju Veliki Log opravlja storitve mestnega potniškega prometa podjetje Logobus.

Dopolnite trditvi in podčrtajte pravilno navedbo.

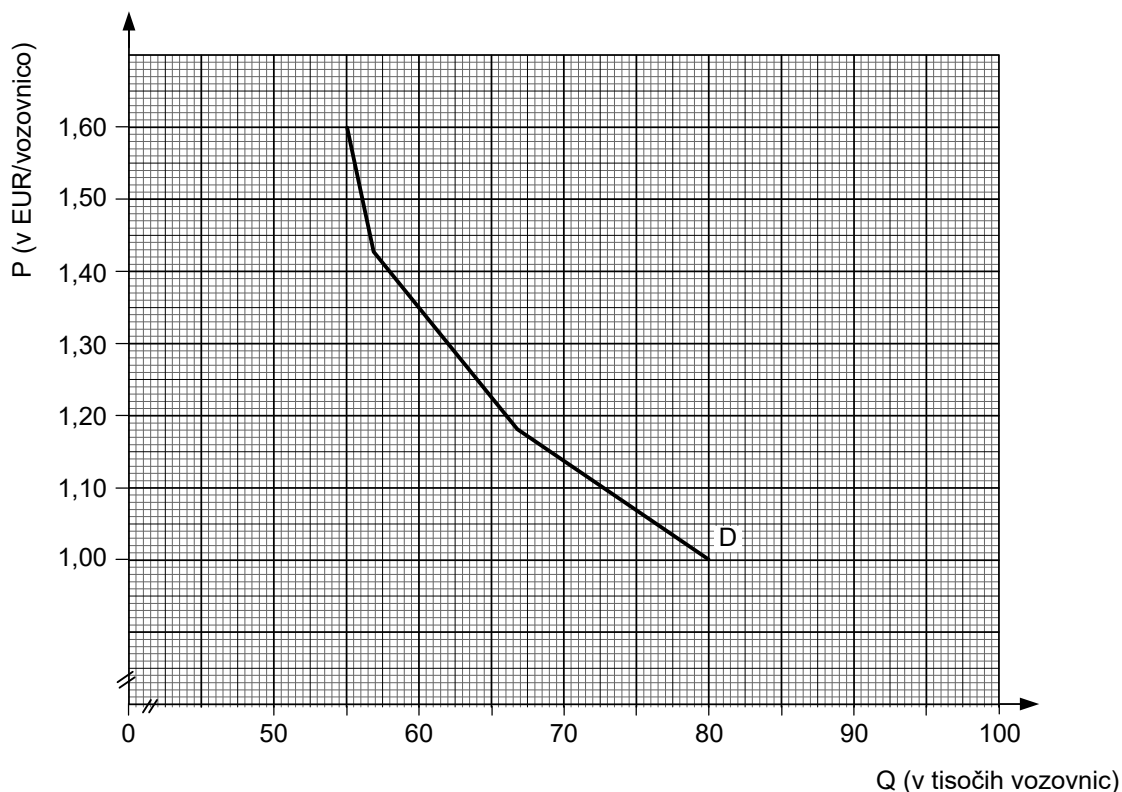
Podjetje Logobus je na trgu mestnega potniškega prometa edini ponudnik, kar pomeni, da ima na trgu _____. Če bi podjetje Logobus lahko samostojno določalo ceno, bi bila cena v primerjavi s ceno na popolnoma konkurenčnem trgu **nižja** / **enaka** / **višja**.

Podjetje Logobus bi na tem trgu ustvarjalo _____ ekstradobiček.

(2 točki)

3.3. Slika prikazuje dnevno povpraševanje po avtobusnih vozovnicah, ki jih potrebujejo potniki, če se želijo peljati z mestnim avtobusom podjetja Logobus.

- Podjetje Logobus bi prodalo po ceni 1,00 EUR za vozovnico 50.000 vozovnic na dan, po ceni 1,60 EUR pa 74.000 vozovnic. Vrišite tržno ponudbo vozovnic v sliko.

(1)

- Tržno ravnotežje na trgu mestnih avtobusnih prevozov v kraju Veliki Log se oblikuje pri
ravnotežni ceni _____ EUR in
ravnotežni količini _____ tisoč vozovnic.

(1)

- Mestne oblasti so ugotovile, da je ravnotežna cena, po kateri se prodajajo vozovnice, previsoka, zato so predpisale ceno v višini 1,10 EUR. Vrišite predpisano ceno v sliko.

(1)

- Podčrtajte pravilno navedbo.

Ob predpisani ceni 1,10 EUR za avtobusno vozovnico je na trgu mestnih avtobusnih prevozov

presežno povpraševanje / tržno ravnovesje / presežna ponudba.

(1)

(4 točke)

4. naloga: Obresti in zemljiška renta

Razdelitev je faza, v kateri se razdelijo dohodki med udeležence v proizvodnji. Aktivni dohodek je plača, pasivni dohodki, ki izhajajo iz lastnine, so dobiček, obresti in rente.

4.1. Pojasnite pojma zemljiška renta in obresti.

– Zemljiška renta je _____

 (1)

– Obresti so _____

 (1)
 (2 točki)

4.2. Dopolnite trditvi in podčrtajte pravilni navedbi.

V kmetijstvu uporabljamo več med seboj različnih obdelovalnih zemljišč. Razlikujejo se po rodovitnosti in _____ trga. Bolj kakovostna obdelovalna zemljišča prinašajo lastniku **absolutno** / **diferencialno** rento, saj so stroški pridelave na takih zemljiščih _____ . Obdelovalna zemljišča najslabše kakovosti, ki se jih še splača obdelovati, prinašajo lastniku **absolutno** / **diferencialno** rento.

(2 točki)

4.3. V Sloveniji je bilo od osamosvojitve naprej zgrajenih več kot 500 km cest.

– Utemeljite, kako lahko prometna infrastruktura vpliva na količino obdelovalnih zemljišč.

Pozitiven vpliv: _____

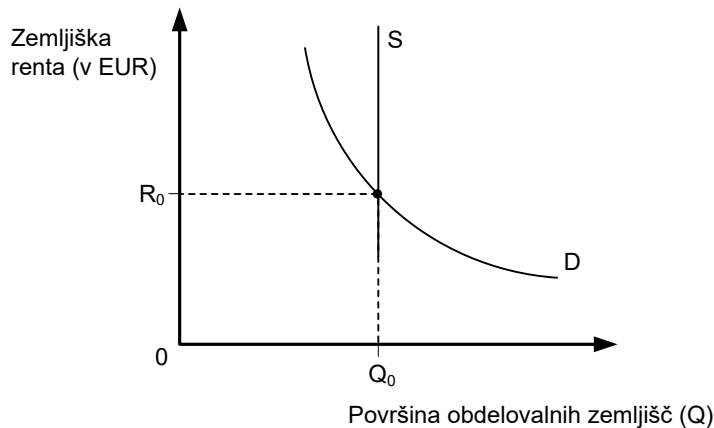
 (1)

Negativen vpliv: _____

 (1)

- Slika prikazuje trg obdelovalnih zemljišč v Sloveniji.

V sliko vrišite **negativne** posledice gradnje nove prometne infrastrukture.

(1)

- Dopolnite trditev in podčrtajte pravilno navedbo.

Ravnovesna renta bo po spremembi _____, ravnovesna količina obdelovalnih zemljišč bo **manjša** / **enaka** / **večja**.

(1)
(4 točke)

4.4. Jaka Cestnik je lastnik podjetja, ki je specializirano za kakovostno gradnjo cest. Občina načrtuje gradnjo dodatnih 10 km cest. Podjetnik Cestnik bo glavni izvajalec, zato mora razširiti svojo gradbeno opremo. Investicija v novi valjar je vredna 500.000 EUR. Četrtno zneska je podjetje prihranilo, za preostali znesek investicije pa mora najeti bančno posojilo po 4-odstotni obrestni meri.

Izračunajte obresti, ki jih mora podjetnik Cestnik plačati banki za izposojeni denar.

Izračun:

Rezultat: _____

(1 točka)

5. naloga: Mednarodni ekonomski odnosi in transnacionalna korporacija

V svetu obstaja več mednarodnih ekonomskih integracij, v nekatere je vključena tudi Slovenija.

5.1. Pojasnite pojem mednarodna ekonomska integracija.

(1 točka)

5.2. Najpogostejša je delitev ekonomskih integracij glede na stopnjo oz. fazo integriranja.

Prvi stolpec prikazuje stopnje oz. faze integriranja, označene z A, B, C, D in E, drugi stolpec pa navaja značilnosti integracije. S črko v drugem stolpcu označite, katere značilnosti veljajo za izbrane faze integriranja.

Faze integriranja	
A	Območje proste trgovine
B	Carinska unija
C	Skupni trg
D	Ekonomska (gospodarska unija)
E	Popolna ekonomska integracija

Značilnosti integracije	
	fiksni devizni tečaji in določena usklajenost oz. koordinacija ekonomskih politik
	odpravljene so ovire (carine) med državami članicami
	ukinjene so carine med državami članicami, ohranjene in poenotene so še carine v trgovanju s tretjimi državami
	enotna valuta, skupna centralna banka in skupna ekonomska politika
	odpravljene so tudi necarinske omejitve trgovanja ter omejitve na področju pretoka proizvodnih dejavnikov

(2 točki)

5.3. Podlaga za ustanovitev Evropske unije je Rimska pogodba iz leta 1957. Navedite vsaj dva razloga za začetek povezovanja članic Evropske unije.

(1 točka)

5.4. »V ameriški multinacionalki Goodyear načrtujejo naložbo v višini 94 milijonov evrov, s katero bodo za okvirno 25 odstotkov povečali sedanje zmogljivosti v kranjski tovarni. Naložba bo od 2022 dalje omogočala dodatno proizvodnjo tehnološko dodelanih potniških pnevmatik za platišča večjega premera višjega cenovnega razreda, in sicer do 1,8 milijona dodatnih enot na letni ravni. S širitvijo, ki se bo začela januarja 2019 ...«

(Vir: Prirejeno po: <https://goodyear-slovenija.si/goodyear-siri-svojo-proizvodnjo-v-sloveniji/>. Pridobljeno: 8. 11. 2020.)

- Analizirajte besedilo in pojasnite dva verjetna razloga, zakaj je ameriška transnacionalna korporacija Goodyear odprla tovarno prav v Slovenji.

Prvi razlog: _____

_____ (1)

Drugi razlog: _____

_____ (1)

- Analizirajte besedilo in pojasnite dva ugodna učinka, ki bi ju lahko imela **nova naložba** ameriške transnacionalne korporacije Goodyear **na slovensko gospodarstvo**.

Prvi učinek: _____

_____ (1)

Drugi učinek: _____

_____ (1)
(4 točke)

6. naloga: Bruto domači proizvod in prebivalstvo

Za primerjanje držav po gospodarski moči in uspešnosti velikokrat uporabimo bruto domači proizvod (BDP).

6.1. Opredelite bruto domači proizvod (BDP).

(1 točka)

6.2. Pojasnite, kaj pomeni, da pri izračunu BDP upoštevamo geografsko načelo.

(1 točka)

6.3. Navedite dejavnike potencialnega BDP.

(1 točka)

6.4. Preglednica prikazuje podatke o številu prebivalstva in naravnem gibanju prebivalstva Slovenije v letih 2018 in 2019.

Leto	Prebivalstvo	Živorajeni	Umrli	Stopnja rodnosti (v ‰)	Stopnja smrtnosti (v ‰)	Stopnja naravne rasti (v ‰)
2018	2.070.050	19.585	20.485	9,5	9,9	-0,4
2019	2.089.310	19.328			9,9	

(Vir: SURS. Pridobljeno: 11. 10. 2020.)

- Izračunajte stopnjo rodnosti (natalitete) za leto 2019. Rezultat zaokrožite na eno decimalno mesto.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Izračunajte število umrlih v letu 2019. Rezultat zaokrožite na celo število.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Izračunajte stopnjo naravne rasti prebivalstva za leto 2019. Rezultat zaokrožite na eno decimalno mesto.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Analizirajte podatke v preglednici in izračune ter pojasnite, zakaj se je število prebivalcev Slovenije v letu 2019 v primerjavi z letom 2018 povečalo.

(1)
(4 točke)

6.5. Po aktivnosti razdelimo prebivalce na zaposlene in brezposelne.

Opredelite pojem zaposleno prebivastvo.

(1 točka)

6.6. Preglednica prikazuje podatke o prebivalcih Slovenije, starih 15 let in več, po aktivnosti za leti 2018 in 2019.

Leto	Aktivno prebivalstvo	Zaposleni	Registrirano brezposelni
2018	963.141	875.484	87.657
2019	980.880	899.776	81.104

(Vir: SURS. Pridobljeno: 11. 10. 2020.)

- Izračunajte stopnjo registrirane brezposelnosti za leto 2019. Rezultat zaokrožite na eno decimalno mesto.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Stopnja anketne brezposelnosti (po metodologiji ILO) je leta 2019 znašala 4,6 %.

(Vir: <https://www.ilo.org>. Pridobljeno 11. 10. 2020.)

Pojasnite, zakaj se izračunana stopnja anketne brezposelnosti za leto 2019 razlikuje od stopnje registrirane brezposelnosti.

(1)
(2 točki)

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Prazna stran

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Prazna stran

Prazna stran